TORNIONLAAKSON MUSEO
TORNEDALENS MUSEUM

Viranhaltijapäätös 722/12.03.03.00.01/2026

Tornionlaakson museon johtaja	30.10.2026	§ 149/2026

TLM_Lausunto_TERVOLA_rakennusjärjestysehdotus_30102026

Päätöksentekijä Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta / museon johtajan sijainen Ylimartimo Teija

Valmistelija arkeologi Puolakka Hanna

TERVOLA, RAKENNUSJÄRJESTYKSEN UUSIMINEN, RAKENNUSJÄRJESTYSEHDOTUS

Tervolan kunta on lähettänyt Tornionlaakson museolle lausuntopyynnön rakennusjärjestysehdotuksesta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu 18.8.2026 päivätyt rakennusjärjestysehdotus ja rakennusjärjestyksen uudistamisen 2026 osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Tornionlaakson museo on lausunut rakennusjärjestyksen luonnoksesta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 12.6.2026.

Museon aiemmassa lausunnossaan esittämät täydennykset ja tarkennukset on joiltain osin huomioitu rakennusjärjestyksen ehdotuksessa. Muun muassa maininta Kemijokivarren osayleiskaavojen yhteydessä laadituista rakentamistapaohjeista on lisätty. Lisäksi muun muassa luvanvaraisuus on lisätty aurinkosähköjärjestelmien asentamiseen suojeltuihin kohteisiin sekä täydennetty purkamisen toteuttamiseen rakennushankkeeseen ryhtyvän huolehtimisvelvollisuus uusiokäyttöön soveltuvien rakennusosien ja materiaalien talteenotosta.

Kohdan 24 § osalta museo näkee edelleen tärkeänä lisätä siihen RKY- ja VAMA-alueiden lisäksi kohta 3) *valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet* (VARK 2024). VARK-alueet ovat yhtä lailla valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen inventointi. Tämän lisäksi luetteloa tulee museon näkemyksen mukaan täydentää *maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden* (MAMA) maininnalla. Museo muistuttaa, että Lapin ELY-keskus on ne vahvistanut Maakunnallisen maisematyöryhmän esityksestä 16.3.2016. Tervolan kunnan alueella on yksi maakunnallinen maisema-alue: **Kemijokivarren kulttuurimaisemat: Loue**. Luetteloon museo esittää tämän lisättäväksi seuraavasti: ”4) maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt, jotka käsittävät sekä maisema- että rakennetun kulttuuriympäristön alueita sekä maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (MAMA)”. Tietoa maakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista löytyy muun muassa Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisusta *Etelä- ja Keski-Lapin kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet*.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan myös rakennusjärjestyksen liitteenä olevaa karttaa kunnan alueelle sijoittuvista valtakunnallisesti merkittävistä kulttuuriympäristöistä (RKY) tulisi vastaavasti täydentää valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten alueiden (VARK) osalta. Maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja kulttuurimaisemat sekä uudet maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (MAMA2016) olisi hyvä liittää esimerkiksi omana liitekarttanaan rakennusjärjestykseen.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että rakennusjärjestysehdotukseen on museon rakennusjärjestysluonnoksesta antaman lausunnon perusteella lisätty maininta siitä, että *”Kaikki arkeologiset muinaisjäännöskohteet ovat automaattisesti rauhoitettuja muinaismuistolain (295/1963) nojalla, eikä niiden suojelu vaadi erillistä päätöstä”.* Muinaisjäännöksiä tai arkeologista kulttuuriperintöä ei kuitenkaan ole muuten mainittu rakennusjärjestysluonnoksessa, eikä rakennusjärjestyksessä avata, mitä tämä suojelu tarkoittaa tai mistä voi esimerkiksi löytää tietoa siitä, sijaitseeko omalla kiinteistöllä muinaisjäännöksiä.

Museo edelleen esittää, että myös arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät erityisedellytykset nostettaisiin esiin omana alalukunaan pääluvun 6 (Rakentaminen erityisalueilla) alla, esimerkiksi otsikolla *Arkeologinen kulttuuriperintö*. Erityisesti nyt, kun alle 30m2 rakennukset eivät tarvitse enää rakennuslupaa, on syytä varmistaa, että rakentajilla on tieto siitä, kuinka toimia alueellaan mahdollisesti sijaitsevien muinaisjäännösten suhteen. Koska muinaisjäännökset ovat automaattisesti lain suojaamia, olisi tärkeää, että rakentajille menee tieto siitä, mistä niiden sijainnin voi selvittää, miten niiden kanssa toimitaan sekä mistä aiheesta saa neuvoja ja lisätietoja. Kohdan 24 § tekstiin on lisätty tieto, että Tornionlaakson museo on alueellinen vastuumuseo Tervolan kunnan osalta. Viittaukseen on kuitenkin syytä korjata, että Tornionlaakson museo alueellinen vastuumuseo (ei vastuuvirasto). Lisäksi tekstiin olisi hyvä lisätä tieto myös muinaisjäännösten kohdalle, että vastuumuseo tarvittaessa neuvoo asiassa eteenpäin.

Rakennusjärjestykseen tulisi lisätä myös selventävä tieto siitä, että muinaisjäännösalueella maaperään kajoaminen tai muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu kajoaminen on kielletty ilman erikseen Museovirastolta haettavaa ja saatua kajoamislupaa. Samoin jos rakennusvaiheen aikana havaitaan merkkejä muinaisjäännöksestä, on työt lain mukaan välittömästi keskeytettävä ja ilmoitettava asiasta alueelliselle vastuumuseolle.

Lisäksi museo näkee hyvin tärkeänä, että rakennusjärjestyksessä tulisi muistuttaa rakennushankkeeseen ryhtyvän vastuusta ottaa itse selvää mahdollisesti alueella sijaitsevista muinaisjäännöksistä. Jos rakennuspaikalla tai sen läheisyydessä sijaitsee muinaisjäännös, tulee rakennushankkeeseen ryhtyvän hyvissä ajoin ottaa yhteyttä ja neuvotella alueellisen vastuumuseon kanssa maankäyttöä koskevista suunnitelmista sekä pyytää alueellisen vastuumuseon lausunto tarvittavista arkeologisista tutkimuksista. Ajantasaisin tieto kiinteistä muinaisjäännöksistä löytyy Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi).

Tervolan kunnan rakennusjärjestysehdotuksessa on museon näkemyksen mukaan hyvin tuotu esiin kulttuuriympäristö ja miten sen erityisten arvojen säilymistä edistetään rakentamisessa ja korjausrakentamisessa. Lisäämällä muinaisjäännöksiin liittyvää ohjeistusta, kulttuuriympäristö kokonaisuudessaan tulisi riittävällä tavalla huomioiduksi rakennusjärjestyksessä.

TORNIONLAAKSON MUSEO
TORNEDALENS MUSEUM

Viranhaltijapäätös 722/12.03.03.00.01/2026

Tornionlaakson museon johtaja 30.10.2026 § 149/2026

Teija Ylimartimo
rakennustutkija, museon johtajan sijainen

Jakelu

Tervolan kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto

Tornionlaakson museo – Tornedalens museum
Torikatu 4
95400 Tornio

+358 (0)50 597 1559
tornionlaaksonmuseo@tornio.fi
www.tornio.fi/tornionlaaksonmuseo